

Elisabeth Ohlson Wallin låter bilderna tala

I samtal med konstnären på Murberget Läns museet Västernorrland

Det tar en stund innan jag kommer på att det är Elisabeth Ohlson Wallin som står och rotar i en bokhylla längst in i ett av läns museets personalutrymmen. Hon ser alldeles för snäll och oförarglig ut för att vara en av Sveriges mest provokativa konstnärer; kvinnan som fått påven att ställa in ärkebiskopens audiens, drottning Silvia att göra en PO-anmälan och Världskulturmuseet i Göteborg att censurera en konstutställning.

– Jag kallas provokativ men jag känner mig inte som provokativ, säger hon. Jag har blivit äldre och lugnare. Det som driver mig är att få upprättelse för mig själv och mina vänner i hbtq-världen.

– Jag vill också skriva ny historia, så för varje projekt gör jag en bok.

Murberget Läns museet i Västernorrland visar nu hennes utställning "id: TRANS". Vid entrén till utställningen finns en videoinstallation med mezzosopranen och transpersonen Adrian Angelico som sjunger en aria av Händel ackompanjerad av en barockorkester. Men det är ingen filmad operakonsert utan en regisserad musikvideo med starkt känsloutspel. Jag har svårt att slita mig. Tänker på operarepertoarens alla byxroller som i dag brukar sjungas av kvinnor men som då de skrevs sjöngs av kastratsångare.

Elisabeth Ohlson Wallin visar mig vidare in i utställningens historiska del. Här hänger rollporträtten från hennes teateruppsättning "Kung Kristina Alexander" som spelades på Intima teatern i Stockholm våren 2017.

– Arbetet med utställningen började med pjäsen, säger hon.

I föreställningen framställs drottning Kristina som en transperson. Den enda levande skådespelaren på scenen är Aleksa Lundberg, i övrigt består föreställningen av foton och inspelade intervjuer som projiceras på scenen. De medverkande är transpersoner. Allt är noga regisserat.

– Drottning Kristina har varit en förebild för mig sen jag var tonåring, säger Elisabeth Ohlson Wallin.

Hon vill visa att det funnits transpersoner i alla tider men menar att det är först nu deras historia kan skrivas. Med föreställningen bygger hon vidare på en lång svensk teatertradition med pjäser om drottning Kristina. Bland föregångarna märks August Strindberg, Lars Forsell och Sara Stridsberg. Men Elisabeth Ohlson Wallin är nog först med att iscensätta Kristina som transperson och alkemist. Pjäsen börjar med att hon stiger upp ur kistan.

– Dom grävde ju upp henne på 1960-talet för att kolla om hon var kvinna.

Rollporträtten av drottning Kristina och hennes entourage är fotograferade i en bombastisk, svulstig stil.

– Jag inspireras av barockstilen hos 1600-talsmålare som Caravaggio och Artemisia Gentileschi, säger hon.

Längst in i den historiska avdelningen hänger *Triptyke* bestående av porträtt av tre halvnakna personer i helfigur. De har gjort könsbyte men har kvar sin förmåga att få och göra barn. Personen i mitten bär krona och håller en kerub i famnen. De två andra har varsitt svärd.

– Nuförtiden behöver man inte korrigerat allt, säger Elisabeth Ohlson Wallin.

Hon syftar på en lagändring från 2013 som innebär att transpersoner får behålla sin fertilitet.

VOLYM

Serien *Älskade unge* består av tre bilder där föräldrar porträtterats tillsammans med sina transbarn. *Tvåkönsnormen* innehåller porträtt av nutida transpersoner och vill visa på mångfalden.

- Bilderna är tagna på Pride i Stockholm. De hade en egen fest för transpersoner. Lesbiska och bögar har inte alltid kämpat för transpersoner som de borde ha gjort.
- Jag tog med mig en vit skärm och fotade. Alla som ställt upp vågar vara öppna med att de är transpersoner.

Den del av utställningen där Ohlson Wallins bildspråk är som mest överväldigande innehåller iscensatta motiv ur konsthistorien och nutida samhällsliv. Här möter vi en parafras på Michelangelos *Skapelsen*, nu med en transkvinna som gud. *Rättsliga rådet* visar en transperson ställd inför Rättsliga rådet, den instans som avgör ifall en transperson får genomgå juridiskt könsbyte och könsbekräftande behandling. *Tvivlaren* är en parafras på Caravaggios *Tomas tvivlaren*. Den skildrar lärjungen Tomas tvivel på att Jesus återuppstått. I Elisabeth Ohlson Wallins version tvivlar omgivningen på att en person fått brösten bortskurna. *Barmhärtigheten* visar en misshandlad transkvinna, omgiven av vänner.

Utställningens affischbild kommer från en serie foton tagna med ålderdomlig daguerreotypi-teknik, för att det ska se ut som att de är från 1800-talet. Syftet är att visa att det fanns transpersoner även då.

Elisabeth Ohlson Wallins genombrott kom med "Ecce homo"-utställningen 1998. Den innehåller tolv fotoinstallationer med situationer ur Jesu liv. De som agerar på bilderna är hbtq-personer. När utställningen visades i Uppsala domkyrka blev det stort rabalder. Bland annat ställde påven in en audiens med Sveriges dåvarande ärkebiskop K-G Hammar.

- Jag var först med att bli mordhotad. Det hade inte hänt något sånt tidigare, säger Elisabeth Ohlson Wallin.

Reaktionerna var oväntade för henne. Inte heller ärkebiskopen anade att de skulle bli så hårda.

- Man gör bara en sån utställning i livet. Efter "Ecce homo" tänker jag på ett annat sätt. Då bara gjorde jag. Nu vet jag. Hjärnan tänker inte lika.

Vare sig hon ville eller inte, fortsatte hon att provocera. Nästa stora konflikt kom 2010 med utställningen "Jerusalem". Bilderna i det projektet visar homosexuella personer i olika miljöer i Jerusalem tillsammans med homosexfientliga citat ur de religiösa urkunderna Koranen, Toran och Nya testamentet. Citaten projicerades mot väggar eller murar. En bild med tre muslimska män och en bönematta blev klassad som säkerhetsrisk och plockades bort när utställningen skulle visas på världskulturmuseet i Göteborg. Säpo var inblandat.

- "Jerusalem" utlöste ett ramaskri. Jag blev trött, tappade modet och skrynklade ihop.

Det gick några år men 2013 gjorde hon *Pizzabuffén*, ett collage där kung Carl XVI Gustaf och hans vänner äter pizza från Camilla Henemarks nakna, liggande kropp samtidigt som drottning Silvia skurar bort ett hakkors från golvet.

- Jag gjorde bilden utifrån tidningsartiklar. Det blev hårda reaktioner. Jobben flög bort direkt. Jag missade uppdragsgivare och höll på att gå i konkurs. Hovet, där ska man inte in och rota. Många är beroende av dem.
- Det här är den första stora utställningen jag gör efter det.

VOLYM

Hon upplever att konstklimatet har blivit hårdare och museerna räddare. Det påverkar vad som går att göra.

– När jag gjorde "Ecce homo" var det bara kul. I dag är det ett stort jobb att förklara intentionerna med ett projekt. Jag fick lov att anlita en byrå som fyllde i ansökan till Postkodlotteriet om pengar till den här utställningen.

Nu drömmer hon om att göra projekt om hbtq-rörelsen i Ryssland och om klassamhället i Sverige.

– Men jag kanske inte får göra fler. Tänk om det här är min sista stora utställning, säger hon och oroar sig för hur Sverigedemokraternas framväxt kommer att påverka konsten.

Till utställningen hör ett antal texter till stöd för transpersoners kamp för rätten att existera på lika villkor. Texterna kolliderar på ett märkligt sätt med Ohlson Wallins bilder som inte agiterar utan snarare förmedlar ett sakligt konstaterande av fakta. Hennes bilder behöver inga förklaringar, de talar för sig själva. Storheten i Ohlson Wallins bildkonst ligger i att den låter tidens stora myter om religion, kärlek och hur människor definieras kraschlanda mot en brutal verklighet.

Text: Karin Kämsby

Foto: Karin Kämsby och Elisabeth Ohlson Wallin

Volym 2018-06-05

Fakta:

En filmad version av teaterföreställningen Kung Kristina Alexander visas på Länsmuseet i Härnösand den 1 och den 8 juli.

I Sverige var det tidigare lag på att transpersoner skulle steriliseras vid könsbyte.

Steriliseringstvånget avskaffades 2013.

Drottning Kristinas intresse för alkemi skildras av Susanna Åkerman i boken *Fenixelden* (Gidlunds 2013).

Bland Elisabeth Ohlson Wallins tidigare fotoprojekt/utställningar märks:

"Ecce homo" 1998

"Amauros" 2000

"South Africa Via Dolorosa" 2004

"In hate we trust" 2009

"Jerusalem" 2010

"Id: TRANS" är en vandringsutställning. Den hade premiär den 10 mars 2018 på Dalarnas museum i Falun. Efter sommaren i Härnösand ska den vidare till Gävleborgs länsmuseum och i januari 2019 kommer den till Lund. Utställningen är finansierad med medel från Postkodlotteriet.